

FELLES RETNINGSLINJER FOR BEHANDLINGEN AV SIVILE SAKER I LAGMANNSRETTENE

Bokmål

ARBEIDSGRUPPENS FORSLAG
Fremlagt 7. januar 2019

Innhold

1. SAKSFORBEREDELSE.....	3
<i>Ankeerklæring og anketilsvar</i>	3
<i>Beramming av ankeforhandling</i>	3
<i>Rettsmekling</i>	3
<i>Planmøte</i>	4
<i>Videre saksforberedelse</i>	4
<i>Avslutning av saksforberedelsen</i>	4
<i>Sluttinnlegg og framdriftsplan</i>	4
2. ANKEFORHANDLINGEN.....	5
<i>Generelt</i>	5
<i>Dokumenter til bruk under ankeforhandlingen</i>	5
<i>Retts innledning, partenes saksframstilling</i>	5
<i>Bevisførselen</i>	6
<i>Avsluttende innlegg – prosedyrer, replikk og duplikk</i>	6
<i>Sakskostnadsoppgave</i>	6

1. SAKSFORBEREDELSE

Ankeerklæring og anketilsvar

Ankeerklæring og anketilsvar skal sammen med tingrettens dom danne grunnlaget for rettens behandling av saken. Planmøte, beramning og vurdering av rettsmekling skal kunne gjennomføres på grunnlag av disse dokumentene.

Hva ankeerklæring og anketilsvar skal inneholde, følger av tvisteloven §§ 29-9 og 29-11. Det er vesentlig at dokumentene presist angir:

- Hvilke deler av tingrettens bevisbedømmelse og rettsanvendelse som er omtvistet.
- Hva som gjøres gjeldende som feil ved tingrettens dom, og begrunnelsen for at det foreligger feil.
- Hvilke bevis som vil bli ført i tilknytning til de spørsmålene som er omtvistet.
- Eventuelle prosessuelle spørsmål av betydning for den videre behandlingen av saken.

Det følger av tvisteloven § 29-16 annet ledd at den faktiske framstillingen i tingrettens dom kan legges uprøvd til grunn i den grad den ikke er bestridt.

Redegjørelsene bør ha en stram form, uten for stor grad av argumentasjon.

Ankeerklæring og anketilsvar må settes opp oversiktlig. Bilag betegnes og nummeres som fastsatt i [retningslinjer for Aktørportalen](#).

Tingretten foretar en foreløpig kontroll av ankeerklæringen og kan sette frist for retting, jf. tvisteloven § 29-10 første ledd. Lagmannsrettens foretar kontroll av anke og anketilsvar når saken er mottatt fra tingretten.

Beramning av ankeforhandling

Partene kan bli kontaktet om reservasjon av tidspunkt for ankeforhandlingen så snart anketilsvar er innsendt og saken oversendt lagmannsretten. Endelig beramning skjer senest under planmøtet.

Partene bør i ankeerklæring og anketilsvar gi uttrykk for et begrunnet syn på hvor lang tid som bør settes av til ankeforhandlingen i saken. Det må tas hensyn til at en ankebehandling skal konsentreres om de spørsmålene som er omtvistet. Dette tilsier at det normalt bør settes av kortere tid enn i tingretten. Uansett skal tidsbruken og kostnadene stå i et rimelig forhold til sakens betydning.

Rettsmekling

Rettsmekling er et tilbud fra domstolen om bidrag til løsning av saken på en rask og hensiktsmessig måte for alle parter. Rettsmekling gjennomføres ofte med godt resultat også i lagmannsretten.

Partene bør opplyse i ankeerklæring og anketilsvær om rettsmekling anses ønskelig. Dersom en part ikke ønsker rettsmekling, bør dette begrunnes.

Retten vil tidlig under saksforberedelsen ta opp med partene om rettsmekling skal gjennomføres. Både retten og partene kan ta dette opp på nytt på et senere tidspunkt.

Før rettsmeklingsmøtet vil retten i samråd med partene forberede gjennomføringen av rettsmeklingen. Det kan bli besluttet å utsette annen saksforberedelse til etter rettsmeklingsmøtet.

Planmøte

Retten skal aktivt og planmessig styre saksforberedelsen for å oppnå en rask, prosessøkonomisk og forsvarlig behandling av saken.

Gjennomføring av planmøte etter tvisteloven § 9-4, jf. § 29-14 tredje ledd, er et viktig ledd i saksforberedelsen. Planmøte skal holdes i alle saker dersom dette ikke åpenbart er unødvendig, eller et særlig behov for rask framdrift gjør det nødvendig med planlegging på annen måte.

Planmøte gjennomføres normalt mellom retten og partenes prosessfullmektiger. Retten forutsetter at prosessfullmektigene før møtet har gjennomgått punktene i innkallingen med sine parter og har foretatt nødvendige avklaringer.

Planmøte holdes så tidlig som mulig etter at saken er innkommet til lagmannsretten. Det holdes oftest som fjernmøte, men det bør vurderes om formålene med møtet bedre kan oppnås ved et ordinært rettsmøte.

Planmøtet skal fastlegge rammene for behandlingen av saken. Dette vil skje med utgangspunkt i de omtvistede spørsmålene og ut fra hensynet til proporsjonalitet. Partene må kunne begrunne de bevisstilbudene som framsettes, og påvise at de påberopte bevisene er av betydning for de spørsmålene som er omtvistet.

Videre saksforberedelse

Dersom det er nødvendig med ytterligere prosesskriv under saksforberedelsen, skal disse utformes i samsvar med tvisteloven § 12-2. Prosesskriv bør ha en stram form. Det er unødvendig med detaljert argumentasjon om spørsmål som skal behandles under ankeforhandlingen. Gjentakelser fra tidligere dokumenter bør unngås.

Avslutning av saksforberedelsen

Tidspunkt for avslutning av saksforberedelsen fastsettes i samsvar med tvisteloven § 9-10 første ledd, jf. § 29-14 tredje ledd.

Etter avsluttet saksforberedelse gjelder, i tillegg til det som følger av tvisteloven § 29-4, begrensningene i § 9-16 for endringer av krav, påstand, påstandsgrunnlag og bevis, jf. § 29-18 første ledd .

Sluttinnlegg og framdriftsplan

Retten vil normalt kreve at partene inngir hvert sitt sluttinnlegg, jf. tvisteloven § 9-10 annet ledd jf. § 29-14 tredje ledd.

Forslag til framdriftsplan for ankeforhandlingen skal sendes inn samtidig med sluttinnlegget. Det vil ofte være hensiktsmessig at ankende parts prosessfullmektig utarbeider førsteutkast til framdriftsplan og sender dette til ankemotpartens prosessfullmektig senest to arbeidsdager før fristen utløper. Framdriftsplanen skal angi tidspunkter for saksframstilling (innledningsforedrag), avsluttende innlegg (prosedyre) og forklaringer, samt ta hensyn til vanlige pauser. Dersom ikke annen melding gis fra retten, vil partenes forslag til framdriftsplan bli lagt til grunn for gjennomføringen av ankeforhandlingen.

2. ANKEFORHANDLINGEN

Generelt

Ankeforhandlingen skal konsentreres om det partene er uenige om – tvistepunktene.

Partene har ansvar for å tilpasse ressursbruken til sakens art og omfang. Ved avgjørelsen av krav på sakskostnader vil retten legge vekt på om ressursbruken har vært rimelig i forhold til sakens betydning, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd.

Dokumenter til bruk under ankeforhandlingen

Den ankende part vil bli pålagt å utarbeide faktisk utdrag. Nærmere retningslinjer for utarbeidelsen vil bli gitt i særskilt skriv fra retten.

Det er ønskelig at partene bruker disposisjon under saksframstilling og prosedyre. Sitater fra dokumenter og rettskilder bør ikke tas inn i disposisjonen.

Andre hjelpedokumenter bør normalt framlegges for motparten forut for ankeforhandlingen, slik at motparten gis nødvendig tid til gjennomgang, jf. tvisteloven § 9-14 annet ledd, jf. § 29-18 første ledd.

Det er i de fleste saker ønskelig med juridisk utdrag. Utdraget bør være felles og utarbeidet i samarbeid mellom partene. Det bør begrenses til rettskilder som det kan bli aktuelt å vise til under ankeforhandlingen.

Retten innledning, partenes saksframstilling

Ankeforhandlingen begynner med at dommeren klarlegger partenes påstander, påstandsgrunnlag og bevis, jf. tvisteloven § 9-15 første ledd, jf. § 29-18 annet ledd. Partene kan bli bedt om å foreta nærmere avklaring av enkelte spørsmål. Dommeren kan også ta opp spørsmål som gjelder gjennomføringen av ankeforhandlingen.

Den ankende part gir en konsentrert saksframstilling knyttet til tvistespørsmålene slik saken står for lagmannsretten. Skriftlige bevis gjennomgås i forbindelse med saksframstillingen.

Ankemotparten redegjør deretter for sitt syn og gjennomgår sine skriftlige bevis. Innlegget bør begrenses til korrigeringer og suppleringer, med mindre den ankende parts framstilling eller sakens karakter gjør det nødvendig med en mer omfattende redegjørelse.

Under saksframstillingen bør partene presentere de rettslige spørsmålene, men ikke komme med omfattende rettslig argumentasjon.

Bevisførselen

Uomtvistet faktum gjennomgås normalt ved henvisning til de relevante delene av tingrettens dom. Partene kan likevel presentere bevis som er knyttet til uomstridt faktum, så langt dette er nødvendig for å sikre rettens forståelse av saken.

Dokumentbevis føres ved at beviset gjennomgås og det som er viktig, påpekes, jf. tvisteloven § 26-2. Opplesning bør begrenses til de delene av dokumentet som er sentrale for partens argumentasjon.

Parts- og vitneforklaringer skal gjennomføres med konsentrasjon om tvistepunktene i saken. Spørsmål bør stilles i en åpen form. Ledende, argumenterende og uklare spørsmål bør unngås.

Partene bør løpende vurdere om den bevisførselen som allerede er foretatt, er tilstrekkelig, slik at videre bevisførsel kan frafalles.

Avsluttende innlegg – prosedyrer, replikk og duplikk

Prosedyrerne bør konsentreres om kommentarer til bevisførselen og sakens rettslige sider. Det bør ikke framlegges nytt bevismateriale.

Replikk bør begrenses til det i ankemotpartens prosedyre som foranlediger ytterligere behandling. Replikken skal ikke være en gjentakelse eller videreføring av den ankende parts prosedyre.

Duplikk bør begrenses til å kommentere spørsmål som er behandlet under replikken.

Sakskostnadsoppgave

Sakskostnadsoppgave, utformet i samsvar med kravene i tvisteloven § 20-5 tredje ledd, skal inngis ved avslutningen av ankeforhandlingen. Senere supplering av oppgaven tillates bare i den utstrekning størrelsen på enkeltposter på det tidspunkt ikke er kjent. Suppleringen må foretas innen den fristen retten fastsetter. Dersom det er flere parter på samme side, skal sakskostnadene angis særskilt for hver part, jf. tvisteloven § 20-6 første ledd.